

Mòdul 1

La teua família és una illa?

Educant per a la convivència
i la participació

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria de Participació,
Transparència, Cooperació
i Qualitat Democràtica

fad

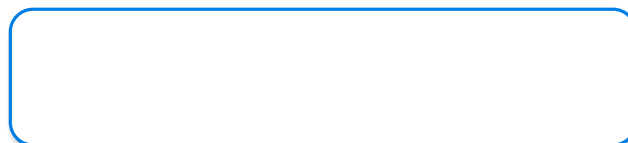
En Família i en el M^{ón}

Ens comprometem amb l'Agenda 2030 i els ODS

Edició revisada, 2022

Índex

L'Agenda 2030: una oportunitat per a transformar el nostre món.	Pag 3 →
Com podem contribuir des de casa i, en família, a l'Agenda 2030?	Pag 7 →
Diversitat familiar: els diferents tipus de família.....	Pag 10 →
Família, valors prosocials i participació social	Pag 13 →
Educar des del compromís amb el col·lectiu	Pag 16 →
Ciutadania, participació i drets humans.....	Pag 21 →
Anex d'activitats	Pag 29 →

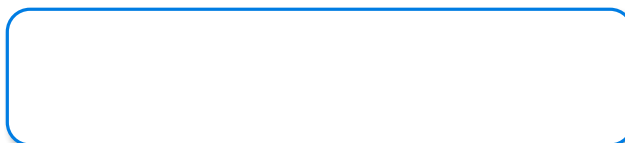
L'Agenda 2030: una oportunitat per a transformar el nostre món.

Fa uns anys, l'ONU (Organització de Nacions Unides), l'organisme internacional per a la defensa dels drets humans arreu del món, va encarregar a un grup expert que definira les mesures que caldria adoptar per a eliminar la pobresa, la fam, les desigualtats, i la manca de drets de moltes persones i per a fer el nostre planeta més sostenible.

Escolta el PODCAST 'Los ODS y las claves del desarrollo sostenible' <https://cadenaser.com/audio/1638268800037/>

Durant molt de temps, experts i expertes de tot el món van donar-li voltes a aquest repte i finalment van fer una proposta, a la qual van anomenar AGENDA 2030 PER AL DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE. Es diu així perquè el projecte es proposa aconseguir una sèrie de canvis en un període de quinze anys (dels quals ja només en queden huit), fins a l'any 2030 i perquè es pretén que aquests canvis siguin duradors, és a dir, sostenibles en el temps. Les persones expertes no volien que aquesta agenda fora només una declaració de bons propòsits, com els que les persones adultes fan quan s'acosta Nadal ("l'any vinent faré més esport, deixaré de fumar, perdre pes i promet no perdre els nervis") i que quasi mai es compleixen. Perquè aquesta agenda es complira de veritat, calien dues coses.

En primer lloc, es necessitava concretar molt i molt clarament les coses que havien de canviar, perquè no sorgiren dubtes o problemes d'interpretació. Per a això, van establir 17 objectius generals, coneguts com ELS OBJECTIUS DE DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE. Com que aquest nom era molt llarg, i havien de repetir-lo moltes vegades, van decidir resumir-lo, i per això són coneguts com els ODS.

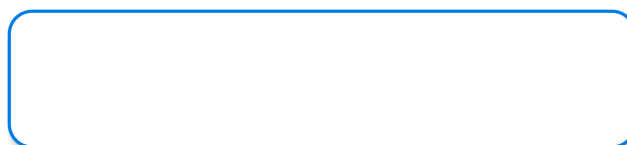
OBJETIVOS DE DESARROLLO SOSTENIBLE

rament els canvis necessaris per a resoldre els problemes. Per això, els experts i expertes van establir, per a cada ODS, una sèrie d'objectius específics, molt concrets i molt clars, als quals van denominar FITES. Les fites són molt importants, perquè ens permeten mesurar l'assoliment de l'objectiu. A la següent web pots consultar cadascun dels ODS i les seues fites.

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/objetivos-de-desarrollo-sostenible/>

*Com a exemple, algunes de les fites proposades per a l'ODS 4: Educació de qualitat són:
4.5 D'ací al 2030, eliminar les disparitats de gènere en l'educació i assegurar l'accés igualitari a tots els nivells de l'ensenyament i la formació professional per a les persones vulnera-*

bles, incloses les persones amb discapacitat, els pobles indígenes i els infants en situacions de vulnerabilitat.

4.7 D'ací al 2030, assegurar que tots els alumnes adquirisquen els coneixements teòrics i pràctics necessaris per a promoure el desenvolupament sostenible, entre altres coses mitjançant l'educació per al desenvolupament sostenible i els estils de vida sostenibles, els drets humans, la igualtat de gènere, la promoció d'una cultura de pau i no violència, la ciutadania mundial i la valoració de la diversitat cultural i la contribució de la cultura al desenvolupament sostenible.

O, per a l'ODS 12: Producció i consum responsables, algunes de les fites són:

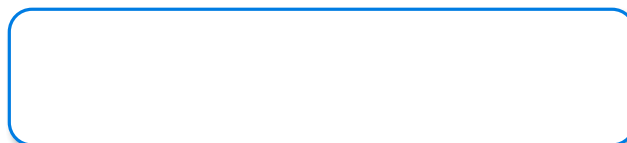
12.2 D'ací al 2030, aconseguir la gestió sostenible i l'ús eficient dels recursos naturals.

12.8 D'ací al 2030, assegurar que les persones de tot el món tinguin la informació i els coneixements pertinents per al desenvolupament sostenible i els estils de vida en harmonia amb la natura.

La segona condició que s'havia de donar perquè l'Agenda es complira de veritat era aconseguir que els governs de tots els països del món firmaren un acord en què es comprometeren a impulsar les mesures necessàries per a assolir els objectius i les fites de l'Agenda 2030. Sense aquest compromís del món de la política, l'Agenda estaria destinada al fracàs.

Aquesta segona condició es va assolir l'any 2015. L'ONU té un òrgan principal: l'ASSEMBLEA GENERAL. En aquesta assemblea estan representats els i les caps de govern de 194 països, que es reuneixen diverses vegades a l'any per a prendre decisions importants (no són tots els països del món, però sí la majoria). El setembre de l'any 2015, l'Assemblea General es va reunir per a aprovar l'Agenda 2030 i els 194 països (entre aquests, Espanya) van signar un gran acord de compromís per a aconseguir els ODS.

Posar-se d'acord no és fàcil. Fer-ho per a resoldre els grans problemes que pateixen les persones al voltant del món encara és més difícil. Per això, l'Agenda 2030 és un projecte de gran impor-

tància, que implica totes les persones de tot arreu, per a aconseguir transformar el món i fer-ne un lloc més habitable, solidari i respectuós amb els drets de les persones. A més dels governs, empreses o institucions, tots els ciutadans i ciutadanes podem contribuir amb xicotets gestos a aconseguir aquests objectius.

En aquest podcast descobrim la forma de fer arribar i explicar els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030 a xiquets i xiquetes, a les llars i a les escoles. I ho fem gràcies als contes de Les aventures de la Mane i el rellotge màgic, editat per Edebé <https://www.youtube.com/watch?v=8WOsJgkgfdU>

FAMÍLIES, AJUDEU LES VOSTRES FILLES I FILLS A ACONSEGUIR EL MÓN QUE VOLEM! En aquest espai trobaràs informació i activitats per a treballar els ODS amb els teus fills i filles. Una manera fàcil, lúdica i divertida de promoure el canvi. Sense vosaltres, el desenvolupament no és possible! <https://aventuraods.edebe.com/ca/>

També podem utilitzar el recurs Frieda, un conte acompanyat d'unes boniques il·lustracions creades per Nelett Loubser, una dissenyadora gràfica que busca conscienciar sobre els ODS d'una manera divertida, acolorida i propera per als més menuts. Descarrega el conte al següent enllaç: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/2018/12/frieda-el-mensaje-universal-de-los-objetivos-de-desarrollo-sostenible/>

ACTIVITAT SUGGERIDA:

De forma oberta i col·laborativa, expresseu com podem contribuir amb el nostre granet d'arena a aconseguir els ODS en diferents àmbits de la vida:

TRANSPORT

ALIMENTACIÓ

HABITATGE

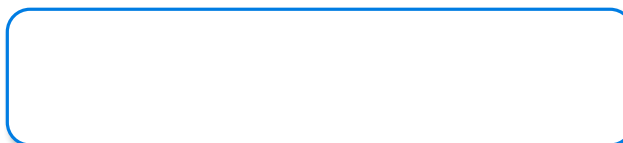
TECNOLOGIA

CULTURA I OCI

ENERGIA

ROBA I COMPLEMENTS

AIGUA

Consulta el programa de podcast “VEUS, històries mestisses que sanen el món”, produït per l’ONGD medicusmundi Mediterrània. Es tracta d’un programa de vint-i-cinc podcasts d’una duració d’entre set i quinze minuts, la temàtica central del qual és la salut global des de diferents enfocaments i maneres de construir-la:

<https://www.cvongd.org/va/noticias/noticies-de-la-cooperacio/neix-veus-un-podcast-amb-identitat-local-que-posa-llum-a-una-altra-manera-de-contar-la-vida/>

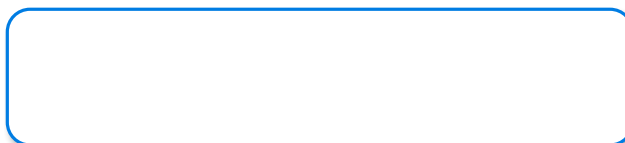
Com podem contribuir des de casa i, en família, a l’Agenda 2030?

Cada ciutadà i ciutadana té la responsabilitat social de contribuir, en la mesura que es pugui, a assolir un món més sostenible en què s’haja erradicat la desigualtat i la pobresa.

Pareix impossible que les persones corrents puguin influir en alguna cosa. El canvi comença per nosaltres mateixos. Tots i cadascun dels éssers humans del món, fins i tot els més indiferents i mandrosos, formen part de la solució. Per sort, hi ha coses facilíssimes que podem introduir a la nostra rutina i, si tots ho fem, aconseguirem grans canvis.

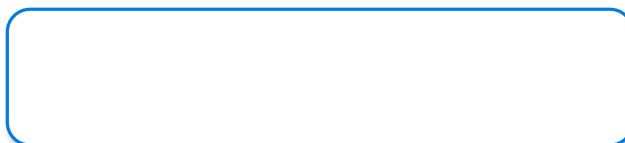
Per això, es proposen una sèrie de **mesures concretes que es poden realitzar en l’àmbit ciutadà**, siga dins de casa o a la feina. Xicotets gestos per a, entre tots i totes, contribuir a un món millor.

Consulta més idees en aquest enllaç de la Guia de los vagos para salvar el mundo: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/takeaction/>

Algunes mesures concretes

- Estalviar electricitat endollant electrodomèstics en una regleta i desconnectant-los del tot quan no s'utilitzen.
- Aïllar les finestres i les portes per a augmentar l'eficiència energètica de la llar.
- Engegar la rentadora només quan estiga plena i eixugar la roba de forma natural en lloc d'encendre una altra màquina.
- Desplaçar-se amb bicicleta, caminant o amb transport públic.
- Comprar productes locals en negocis de la zona i empreses que apliquen pràctiques sostenibles i siguen respectuoses amb el medi ambient.
- Comprar productes reutilitzables i de segona mà. Les coses noves no han de ser necessàriament millors.
- Donar allò que no s'utilitzi. Les organitzacions benèfiques donaran nova vida a la roba, els mobles i altres utensilis que ja no es facen servir.
- Assessorar el jovent a la faena. Constitueix una manera atenta, estimulante i eficaç d'orientar les persones per a millorar el seu futur.
- Alçar la veu contra tot tipus de discriminació, siga al carrer o a la faena.

ACTIVITAT SUGGERIDA:

- Responen amb una paraula o dues: quin sentiment vos suggereix aquesta vinyeta?
- Després, si hi ha temps, i us pareix interessant, es poden plantejar preguntes al respecte o explicar algunes anècdotes relacionades.

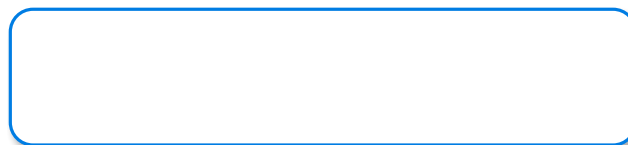
La millor manera de transmetre un valor és a través de l'exemple

Diversitat familiar: els diferents tipus de família

Segons l'Organització Mundial de la Salut (OMS), podem definir la família com el “conjunt de persones que conviuen sota el mateix sostre, organitzades en rols fixos (pare, mare, germans, germanes, etc.) amb vincles consanguinis o no, amb una manera d'existència econòmica i social comuna, amb sentiments afectius que els uneixen i aglutinen”.

Els tipus de família actuals són molt diferents de les famílies de cinquanta anys arrere, així com aquestes ho eren també respecte a les de cinquanta anys abans. L'evolució del concepte i els tipus de família ha variat progressivament igual que ho ha fet la societat i la cultura i ha donat lloc a una diversitat a celebrar.

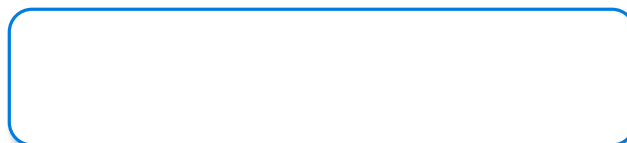

On abans només es podia parlar de la família nuclear (pare, mare i fills i filles), actualment tenim altres tipus de família: famílies biparentals sense descendents, famílies biparentals amb fills o filles, famílies homoparentals, famílies reconstituïdes, famílies monoparentals, famílies d'acolliment, famílies adoptives i famílies extenses.

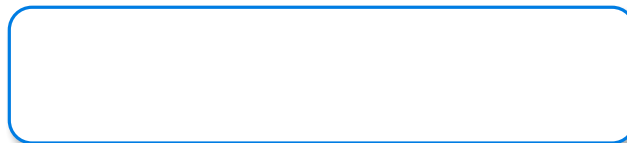
Aquest desdoblament del concepte de família, a més de caminar cada vegada més cap a la inclusivitat, ens indica que l'estructura familiar no és un factor determinant per a decidir si una família és funcional o no. La forma que tinga una família té poca cosa a veure, o gens, amb el seu bon funcionament: el més important són factors com l'harmonia, la cura i l'ajuda mútua, l'amor, el respecte i la unió.

Hui hi ha una gran diversitat de famílies. Tots els tipus de família actuals tenen la mateixa capacitat de cobrir les necessitats bàsiques que li competeixen. A continuació repassem quins són els diferents tipus de família que hi ha actualment.

1. **FAMÍLIA SENSE FILLS.** Aquest tipus de família està format per una parella sense descendents. Cada vegada són més les parelles que decideixen conscientment no tenir fills o filles per múltiples raons personals. El fet de tenir fills o filles no és sinònim de ser família; les parelles sense fills també són famílies. Actualment, el 47,7% de les llars de la Comunitat Valenciana les componen ja famílies sense filles i fills.
2. **FAMÍLIA BIPARENTAL AMB FILLS O FILLES.** La família biparental amb fills o filles és la més clàssica, també coneguda com a nuclear o tradicional. Està formada per un pare, una mare i els fills o filles biològics.
3. **FAMÍLIA HOMOPARENTAL.** Les famílies homoparentals són les que estan formades per una parella homosexual (de dos homes o dues dones) amb un o més fills o filles. Encara que no és una família nova, la seua presència a la societat ha augmentat significativament en els darrers anys.

4. **FAMÍLIA RECONSTITUÏDA O COMPOSTA.** Aquesta classe de família probablement és la més freqüent hui dia, per la creixent tendència a la separació i al divorci.
Com es dedueix d'aquesta introducció, les famílies reconstituïdes o compostes són les que estan formades per la fusió de diverses famílies biparentals: després d'un divorci, els fills i filles viuen amb la mare o el pare i amb la nova parella, que pot tenir també els seus propis descendents a càrrec. Com que l'altre progenitor també pot tenir una parella amb filles i fills, poden formar part d'una gran família composta.
5. **FAMÍLIA MONOPARENTAL.** Aquest tipus de família, com passa amb l'homoparental, no està exempta de ser objecte de crítica i de prejudicis, tant en el cas de dones com d'homes, si bé aquests últims són encara una minoria.
Les famílies monoparentals estan formades per un únic adult amb fills o filles. Generalment, són més freqüents les anomenades famílies "monomarentals", en què l'adult present és la mare.
Tot i que hi ha molta gent que creu que les famílies monoparentals estan incompletes, no és cert que aquest progenitor únic necessite forçosament l'ajuda d'un altre adult per a tirar endavant. Cada vegada són més les famílies monoparentals que estan sorgint al nostre país. De fet, el 2017 ja representaven un 10% del total de famílies, com demostren les dades de l'Enquesta Contínua de Llars que presenta anualment l'Institut Nacional d'Estadística (INE).
6. **FAMÍLIA D'ACOLLIMENT.** Les famílies d'acolliment consten d'una parella o una única persona adulta que acull un o més xiquets o xiquetes de manera temporal mentre no puguin viure a la família d'origen o mentre no troben una llar permanent. Són famílies temporals que s'encarreguen d'oferir a menors en situació de necessitat el millor entorn possible fins que siguin adoptats definitivament o fins que la família biològica se'n pugui ocupar.
7. **FAMÍLIA ADOPTIVA.** Les famílies adoptives consten d'una parella (o una persona adulta en solitari) amb una o més filles i fills adoptats. Tot i no tenir vincles de sang, són igualment famílies que poden exercir un rol parental igual de vàlid que les famílies biològiques.

8. FAMÍLIA EXTENSA. La família extensa està formada per diversos membres de la mateixa família que conviuen sota el mateix sostre. D'aquesta manera, poden conviure pare, mare, fills i filles, avis, ties, etc.

A conseqüència de la consolidació del procés migratori, s'han anat configurant, a poc a poc, nous nuclis familiars: les famílies interculturals o mixtes, compostes per membres procedents de diferents cultures. Les famílies interculturals representen un laboratori important per a comprendre les dinàmiques socials i emocionals que caracteritzen una societat multicultural.

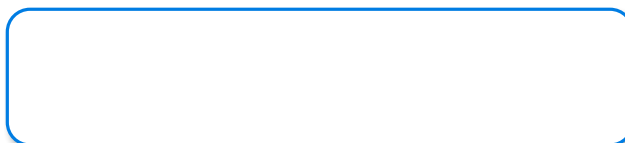
Siga quin siga el tipus de família que ens trobem, normalitzar les noves formes de ser família és fonamental tant per a les persones adultes com per als xiquets i xiquetes, ja que així donem valor a la diversitat social i potenciem la inclusió de totes les persones.

** Dades recollides de l'Observatori FLEX*

Família, valors prosocials i participació social

Una de les funcions de la família amb més pes és el seu vessant socialitzador. Gràcies a aquest procés, les persones adquirim els valors i les conductes o normes que són més acceptables a la societat en què vivim. La família ens prepara per a viure en societat des de l'ambient de seguretat que ens proporciona: és el primer entorn al qual accedeixen els xiquets i les xiquetes per a relacionar-se i aprendre, motiu pel qual és cabdal que la família pugui cobrir aquesta necessitat bàsica perquè tinguin un bon ajustament psicosocial a l'adulthood.

L'entorn immediat al nostre cercle familiar és l'àmbit social on té lloc la major part de les nostres vides, on es troben la majoria de les persones que coneixem i amb les quals tenim algun tipus de relació quotidiana. Per això, viure en família suposa aprendre a conviure i a participar en la comunitat: implica aprendre a relacionar-se amb altres i desenvolupar-se adequadament en una societat.

Si ens parem a pensar en l'espai on es desenvolupen els nostres fills i filles diàriament, ens adonarem que les seues tasques diàries es limiten a un espai molt concret, que podríem anomenar “quilòmetre geomàtic”. En el dia a dia, els nostres fills i filles passen la major part del seu temps (escola, activitats extraescolars, aniversaris, cases de companys i companyes, etc.) dins d'un quilòmetre a la rodona al voltant de la nostra casa.

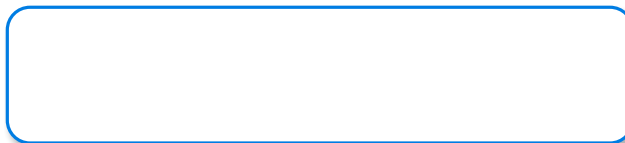
ACTIVITAT SUGGERIDA:

Pots calcular el teu quilòmetre geomètric al següent enllaç: <https://1km.geomatico.es> Només has de clicar al mapa sobre ta casa. Quan el tingues, analitza els llocs per on us moveu la teua família i tu. Estan dins d'aquest quilòmetre geomètric?

Partint d'aquesta idea, analitzarem com ens agradaria que fora aquest espai tan limitat. Ens agradaria que: (A continuació, es mostren alguns exemples de barri ideal. Aquestes idees poden sorgir del mateix grup i aportar-ne de noves).

- *els carrers estiguen nets, sense escombraries ni caques de gossos;*
- *el veïnat siga amigable i respectuós;*
- *siga un entorn net, sense pol·lució ni contaminació acústica;*
- *les persones propietàries dels negocis propers puguin cobrir les necessitats vitals gràcies al suport de les persones que compren als seus establiments.*

L'àmbit familiar és molt més que “menjar, escalfor i sostre”; i més que un refugi afectiu per a la seguretat i el descans. La família pot i ha de facilitar la participació dels seus membres a la societat i ajudar-los a adaptar-se als canvis que s'hi produeixen. Modelar els fills i les filles amb l'exemple, que veguen que les seues famílies col·laboren amb el centre educatiu i amb la comunitat o l'associació veïnal; que cooperen en alguna causa social i assumeixen la seua responsabilitat en l'elecció de representants, en les bones pràctiques de consum i protecció del medi ambient, etc. Ensenyar-los i controlar que saluden, que demanen les coses “per favor”, que donen les “gràcies”, que siguen amables, que esperen el seu torn, etc. Afavorir que tinguen relacions d'amistat i que treballen cooperativament amb altres companys i companyes i que s'ajuden entre ells.

ACTIVITAT SUGGERIDA:

On em situe? (Annex d'activitats)

L'objectiu d'aquesta activitat és reflexionar sobre la importància de la participació ciutadana i del pes del poder polític en la presa de decisions.

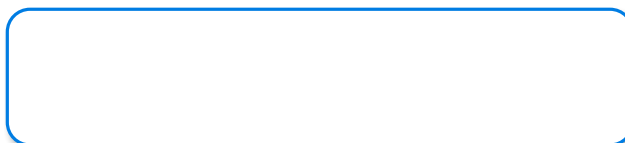
En aquest aspecte cobra especial importància l'educació en positiu a la família, que és un model educatiu que s'orienta a comprendre el comportament dels xiquets i xiquetes per a guiar-los en el seu camí de manera positiva, afectiva, ferma i respectuosa, tant pel que fa al xiquet o xiqueta com per a la persona adulta que l'acompanya. La disciplina positiva està basada en la comunicació, l'amor, l'enteniment i l'empatia per a gaudir de les relacions familiars. Proporciona eines a les famílies per a entendre el comportament dels fills i les filles i reconduir-lo amb respecte, sense lluites de poder i d'una manera sempre positiva.

Aquest enfocament no contempla ni el control excessiu ni la permissivitat. Es basa en el respecte mutu i la col·laboració, tot amb la intenció d'ensenyar al xiquet o xiqueta competències bàsiques per a la vida que l'ajuden a desenvolupar-se de manera positiva mitjançant l'ús d'habilitats socials.

Les habilitats socials són un conjunt d'aptituds vinculades a la capacitat per a expressar-se verbalment i no verbalment, empatitzar i comprendre el punt de vista dels altres i adaptar-se ràpidament als canvis produïts en els intercanvis comunicatius.

D'altra banda, el fet de disposar de bones habilitats socials té un impacte molt significatiu en pràcticament tots els àmbits de la vida: professional, afectiu, educatiu, etc. Algunes de les habilitats socials que es poden entrenar són les següents:

1. Escolta activa
2. Assertivitat
3. Contacte visual

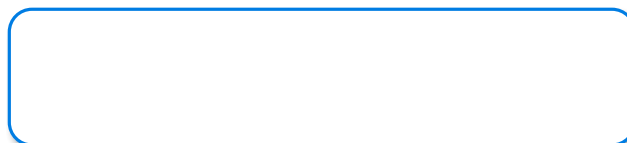
4. Interessar-se per la resta de persones
5. Regular la ira
6. Expressar afecte
7. Saber ensenyar
8. Demanar perdó de manera honesta
9. Demanar ajuda
10. Lideratge
11. Sentit de l'humor
12. Control del llenguatge no verbal
13. Capacitat de crear objectius col·lectius
14. Demostracions de fiabilitat

Ser mares i pares és tot un desafiament: s'ha de ser coherent amb el que es diu i es fa, perquè els xiquets i xiquetes observen i imiten les conductes dels seus progenitors. Els xiquets i xiquetes són el reflex de les seues mares i pares, per això és essencial que tot el que passe dins de la llar siga beneficiós per a la seua educació, cosa que repercutirà tant en l'àmbit personal i familiar com en el de la comunitat.

Educar des del compromís amb el col·lectiu

Les famílies poden i han de ser motors de canvis en les actituds i els hàbits personals, incloent-hi: col·laborar en projectes cooperatius, consumir responsablement, reclamar drets, educar en valors socials, fer treballs de voluntariat, promoure iniciatives veïnals o participar-hi...

Que la família se senta part de l'entorn i amb un paper protagonista a la vida de la seua comunitat permet obrir als seus fills i filles noves perspectives d'aprenentatge i de relació amb els altres.

A la Comunitat Valenciana hi ha multitud d'ONGD amb les quals es pot col·laborar de manera desinteressada. Alguns exemples són:

AIDA Books&More (www.aidabooks.org). Comprant llibres a AIDA Books&More, estàs donant suport als projectes de cooperació al desenvolupament de l'associació AIDA: Ajuda, Intercanvi i Desenvolupament, com per exemple:

- Estudis de postgrau al sector mèdic (Guinea Bissau).
- Evacuació de xiquets i xiquetes amb cardiopaties (Guinea Bissau).
- Xarxa d'hortes gestionades per dones (Senegal)

Per a col·laborar amb AIDA Books&More, pots donar llibres a les diferents llibreries, incorporar-te a l'equip de voluntariat de la teua llibreria més propera, comprar-hi i molt més.

Intermón Oxfam (<https://www.oxfamintermon.org/ca/>). Treballen en nombrosos països a tot el món. A Espanya, donen suport a organitzacions que desenvolupen una tasca fonamental per a transformar la nostra societat. El 2020, posaren en marxa un programa d'emergència destinat a cobrir necessitats bàsiques com aliments, pagament de lloguer o material escolar per a llars en situació de més vulnerabilitat a causa de l'impacte de la COVID-19.

Per a col·laborar-hi, pots participar en el seu programa de voluntariat, fer donatius o comprar a les botigues de comerç just situades a les tres províncies de la Comunitat Valenciana.

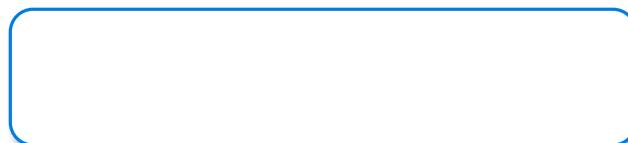
València: carrer del Marqués de Dos Aigües, 5.

Alacant: carrer Pablo Iglesias, 10, baix esq.

Castelló: carrer del Guitarrista Tàrrega, 20.

Fundació Vicente Ferrer (<https://fundacionvicenteferrer.org/es/>): ONG de desenvolupament compromesa des del 1969 amb el procés de transformació d'una de les zones més empobrides del sud de l'Índia: els estats d'Àndhra Pradesh i Telangana. Una de les seues accions actuals és la compra de bicicletes perquè molts xiquets i xiquetes puguin arribar a les escoles situades a una llarga distància de sa casa. Gràcies a aquesta iniciativa, molts i moltes alumnes han continuat els seus estudis, acudint a l'escola d'una manera ràpida i segura.

Pots col·laborar en aquest o altres projectes a través de les teues donacions, creant carreres so-

lidàries per a centres educatius o altres tipus d'esdeveniments, col·laborant-hi de forma voluntària o comprant de manera solidària a la seua botiga online <https://tiendafvf.org> Hi trobaràs multitud d'articles com ara detalls de casament o comunió, creats per dones índies.

Acoec (Associació per a la Cooperació Entre Comunitats) (<https://acocong.org>). Treballen en multitud de projectes de Cooperació Internacional i Educació per a la Ciutadania Global. Actualment, tenen en marxa el projecte “A=B. L'educació com a eina per a reduir les desigualtats”, un projecte destinat a xiquets i xiquetes en situació de vulnerabilitat social i econòmica del barri de Benimaclet, a València. També tenen un altre projecte, “Benicomenta”, un espai per a compartir opinions i propostes sobre diferents factors que influeixen en el dia a dia del barri: comerç, transport, precarietat juvenil, assetjament sexual, etc.

Fundació FAD Joventut (àrees de Cooperació i d'Educació per a la Ciutadania Global) (<https://www.fad.es>). Entre els seus múltiples projectes, a la nostra comunitat estan duent a terme el projecte “Ciutadania global per al canvi: Els ODS clau per a una educació transformadora”, l'objectiu del qual és promoure en el jovent valencià una consciència crítica sobre la realitat global i un compromís per al desenvolupament d'una cultura de solidaritat i pau des del punt de vista dels drets humans. A través d'aquest projecte, l'alumnat realitza espots publicitaris reivindicant els drets humans, amb enfocament de gènere i de desenvolupament sostenible.

Són moltes les ONGD que treballen des de la Comunitat Valenciana. Troba-les en la web de la Coordinadora Valenciana d'ONGD <https://www.cvongd.org/va/>

ACTIVITAT SUGGERIDA.

Entra en la web de la CVONGD, busca una ONGD i investiga sobre les accions que duu a terme.

També pots investigar quins espais participatius es troben al teu entorn tant a l'esfera

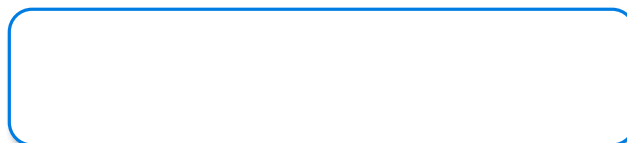
familiar (associació de veïns, AFA, associacions culturals) com entre els i les joves (associacions juvenils, voluntariats...). Quina és la seua feina? Com podries col·laborar-hi?

Les famílies tenim molt a aportar als nostres fills i filles pel que fa al desenvolupament de la transformació social per a aconseguir un món més just. Les famílies també poden ser motors de canvi **a través de l'escola**, que no és una institució aliena a les seues vides i la seua casa, sinó el millor col·laborador per a assolir els objectius que més desitgen per als seus fills: independència i autonomia, desenvolupament d'una consciència crítica, seguretat, adquisició de coneixements, amistats sanes, hàbits de vida saludables, hàbits de treball i esforç, etc.

Per tant, cooperar amb l'escola des de la família, acudir a les trobades amb el professorat i participar a través dels òrgans adequats a l'organització del centre (Associació de Famílies d'Alumnes [AFA], Consell Escolar, etc.) també és una responsabilitat personal de les famílies i una mostra de corresponsabilitat en l'educació dels fills i filles.

Tota aquesta tasca es veurà facilitada si les famílies treballen de manera coordinada amb el professorat i altres educadors i educadores de la comunitat (monitors i monitores d'oci o esport, etc.) per a transmetre missatges homogenis i que hi haja una unitat d'acció. D'aquesta manera, aconseguirem:

- Educar en valors cívics i democràtics per a contribuir al desenvolupament creatiu i personal dels xiquets i xiquetes, així com despertar-los una actitud crítica i de respecte cap a la seua realitat més propera, com a forma de creixement personal i col·lectiu.
- Desenvolupar estratègies que faciliten la participació de diferents col·lectius.
- Sensibilitzar tots els membres de la família sobre la importància d'actuar de manera responsable i crítica en la presa de decisions.

- Fomentar la utilització de la família com a espai relacional i de construcció de la democràcia.
- Aprofundir en el treball col·lectiu com a eina de desenvolupament d'actituds i habilitats com ara la iniciativa, la seguretat, l'autonomia, la creativitat, la consciència crítica, etc., fonamentals per a posar en marxa una democràcia participativa.

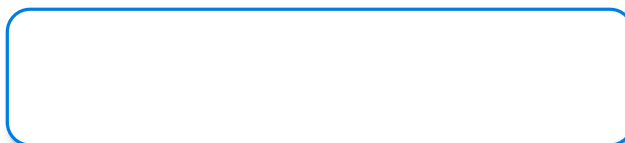
**“La participació és la capacitat d'expressar decisions que siguin reconegudes per l'entorn social i que afecten la vida pròpia o la vida de la comunitat on un viu”
(Roger Hart, 1993).**

Comprometre's amb el col·lectiu implica participar en la societat i formar-nos com a persones. No podem oblidar que l'educació no s'acaba a la infància, sinó que es prolonga al llarg de tota la vida i implica no només el creixement interior, sinó també l'aprenentatge de les normes de convivència a la llar i l'assimilació dels continguts escolars i, més enllà, l'adquisició de les competències socials i ciutadanes necessàries i la projecció i orientació de l'individu cap a la resta de la societat.

ACTIVITAT SUGGERIDA:

La serp (Annex d'activitats)

L'objectiu d'aquesta activitat és promoure el treball col·laboratiu, la solidaritat i la responsabilitat individual i col·lectiva.

Ciutadania, participació i drets humans

Una comunitat es pot definir mitjançant una varietat d'elements, per exemple, mitjançant un codi moral compartit, un conjunt idèntic de drets i obligacions o un sentit d'identitat.

En la relació entre l'individu i la societat es poden distingir quatre dimensions que es corresponen amb els quatre subsistemes que un pot reconèixer en una societat, i que són essencials per a la seua existència: la dimensió politicojurídica, la dimensió social, la dimensió cultural i la dimensió econòmica.

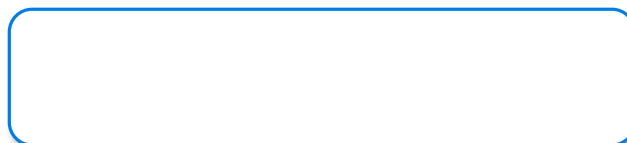
La dimensió **politicojurídica** de la ciutadania es refereix als drets polítics i les responsabilitats respecte al seu sistema polític. El desenvolupament d'aquesta dimensió ve a través del coneixement del sistema polític i la promoció d'actituds democràtiques i participatives.

La dimensió **social** de la ciutadania té a veure amb el comportament dels individus en una societat i exigeix un cert grau de lleialtat i solidaritat. Les habilitats socials i el coneixement de les relacions socials són necessaris per a desenvolupar aquesta dimensió.

La dimensió **cultural** de la ciutadania fa referència a la consciència d'un patrimoni cultural comú. Aquesta dimensió es desenvolupa mitjançant el coneixement del patrimoni cultural, de la història i de les habilitats bàsiques (competència lingüística, lectura i escriptura).

La dimensió **econòmica** de la ciutadania fa referència a la relació de l'individu amb la mà d'obra i el mercat de consum. Suposa el dret al treball i a un nivell mínim de subsistència.

Aquestes quatre dimensions de la ciutadania s'assoleixen mitjançant els processos de socialització que tenen lloc a l'escola, les famílies, les organitzacions cíviques, partits polítics, així com a través d'associacions, mitjans de comunicació de masses, barri i grups de companys.

Igual que amb les quatre potes de la cadira, cada persona ha de ser capaç d'exercir les quatre dimensions de manera equilibrada i equitativa; en cas contrari, la ciutadania plena no serà equilibrada.

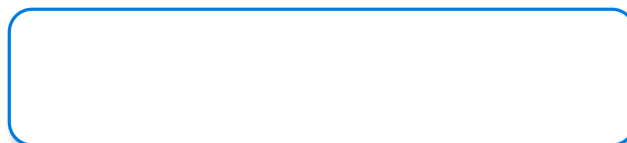
Quan som part d'una comunitat, podem influir-hi, participar en el seu desenvolupament i contribuir al seu benestar. Per tant, la ciutadania s'entén com una pràctica, la de tenir un paper actiu a la nostra societat. Aquesta participació podria ser dins del nostre barri, en un grup social, al nostre país, o a tot el món. El concepte de **ciutadania activa** implica treballar cap al desenvolupament de la comunitat mitjançant la participació per a millorar la qualitat de vida de tots els membres de la comunitat.

Una ciutadania ben informada sobre els problemes de la comunitat podrà participar activament en l'èxit del benestar present i futur, col·laborar-hi amb accions simples o involucrar-s'hi i exercir els seus drets a favor de la solució dels problemes, tot posant en pràctica els valors de la participació ciutadana, ja que una societat responsable, solidària i tolerant és una societat justa en tots els sentits.

L'article 21 de la Declaració Universal dels Drets Humans indica que tota persona té dret a participar en el govern del seu país, directament o per mitjà de representants lliurement escollits. I l'article 29 indica que tota persona té deures respecte a la comunitat, ja que només en societat hi pot desenvolupar lliurement i plenament la seua personalitat.

En l'àmbit familiar, podem col·laborar en societat pel benestar comú realitzant diferents accions com:

- 1.- PRESSUPOSTOS PARTICIPATIUS.** A les tres províncies de la nostra comunitat i a múltiples municipis trobem l'oportunitat de decidir com gestionar els recursos de l'ajuntament. A les següents webs s'explica pas a pas com pots col·laborar com a ciutadà i ciutadana a la teua població.

<https://www.castelloninformacion.com/tags/presupuestos-participativos/>
<https://www.alicante.es/es/noticias/proceso-participativoreglamentos-presupuestos-participativos-y-participacion-ciudadana-0>

Consulta aquest vídeo per a saber-ne més:

<https://decidimvlc.valencia.es/?locale=val>

A través dels Pressupostos Participatius d'Inversions, les veïnes i veïns de València decidiran directament el pressupost de 2023.

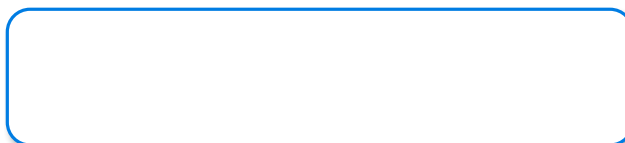
2.- Col·laborar en els HORTS URBANS

Quin és l'objectiu dels horts urbans?

Aconseguir aliments sans, de qualitat, cultivats localment, amb funcions ambientals i saludables, que impulsen l'autoconsum i el desenvolupament d'iniciatives de participació ciutadana.

Es tracta de solars buits, descampats i terrenys degradats a les ciutats. Han suposat una oportunitat per a transformar el paisatge de l'entorn vital, tot convertint-los en espais de lleure, horts, etc. Normalment, pertanyen als ajuntaments, que els cedeixen a grups de veïns, encara que hui en dia també n'hi ha de privats.

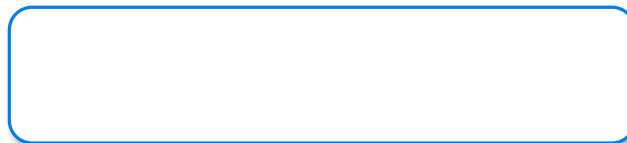
Generen un sentit de responsabilitat cap a l'espai, fomenten la trobada amb altres persones i ajuden a establir així relacions comunitàries.

Quins beneficis aporten els horts?

- Es recuperen les hortes tradicionals.
- Es transmet coneixement sobre tècniques de cultiu a generacions més joves.
- Es promouen valors com la solidaritat i la cooperació.
- Es difon una perspectiva d'alimentació saludable basada en productes frescos, estacionals i de proximitat.
- S'ofereixen alternatives de consum gratuïtes per a persones amb menys recursos econòmics.
- Donen vida i generen comunitat al voltant de terres en desús.
- Disminueixen la contaminació i la generació de residus orgànics, ja que es pot fabricar compost amb restes de matèria orgànica, etc.
- Milloren la qualitat de l'aire i redueixen les temperatures.
- Estimulen la biodiversitat.
- Redueixen la solitud i generen benestar físic i psíquic.
- Són una via de transformació social.
- Són una oportunitat per a generar alternatives a les grans cadenes alimentàries.
- Promouen la reducció del malbaratament d'aliments.
- Generen noves vies d'aprenentatge col·lectiu.

A més, si no tenim a l'abast un hort comunitari, podem tenir els nostres propis horts a balcons o terrats. Aquests tenen molt d'èxit entre la gent de ciutat, ja que no tothom té una parcel·la al camp.

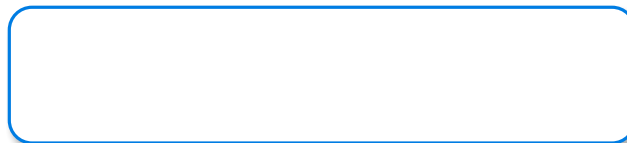
3.- Creació d'un GRUP DE CONSUM

Si no tenim temps per a participar en un hort urbà comunitari, un altre pas important que podem fer en la participació activa per un món més sostenible és crear un grup de consum o apuntar-nos-hi.

Mitjançant aquest, podem comprar tot tipus de productes sense intermediaris i, si ens organitzem bé, podem satisfer tota la nostra cistella de consum.

Quines són les raons per a organitzar un grup de consum?

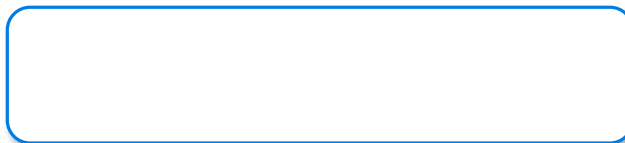
- Eliminem o reduïm al màxim les empreses intermediàries que eleven el preu dels aliments.
- D'aquesta manera, l'agricultor o agricultora rep un preu just, i els consumidors i consumidores hi paguen també un preu just.

ACTIVITAT SUGGERIDA:

1. Busca, al teu col·lectiu veïnal, associacions properes, o propostes o iniciatives de l'ajuntament sobre horts urbans compartits a la teua localitat.
2. Si vols veure com ho fan en altres llocs, destaquen iniciatives com la Red de Huerto Urbanos de Madrid, El Caminito a Màlaga, Zabalortu al barri de Zabalganga a Vitòria, Huertas las Moreras a Sevilla o els més de 200 horts urbans a diversos barris de Santiago de Compostel·la.
3. <https://www.facebook.com/reddehuertosurbanosdevalencia/>
4. A Alacant, a la seua pàgina de Facebook, pots conèixer de prop l'Hort Comunitari de Carolines <http://www.facebook.com/hortcarolines>, així com la xarxa d'Horts Urbans d'Alacant, que ofereix moltes activitats i tallers <https://www.facebook.com/Red-de-Huertos-Urbanos-de-Alicante-523546051110311/>

- Tenim la possibilitat de conèixer directament les persones que conreen els aliments: la manera com treballen, les problemàtiques que els afecten, les diferents possibilitats de col·laboració entre producció i consum, etc.
- Ens relacionem amb altres persones del nostre entorn més proper, gent del nostre barri o poble, enfortint així llaços entre veïns i gaudint d'activitats saludables en companyia.
- Aconsegum mantenir formes de vida dignes i sostenibles: mantenim un medi rural viu i sostenible, a prop dels nuclis urbans més grans.
- Recuperem els aliments de proximitat o locals: ajudem a mantenir un medi rural viu.
- Consumir aliments de temporada assegura que les fruites i verdures siguen fresques i estiguen collides madures. Per això, seran més saludables i saboroses. Els productes frescos i de temporada no estan cultivats a l'altre hemisferi del planeta o en hivernacles poc sostenibles. Les tomaques i els pimentons, per exemple, es donen a l'estiu, i a l'hivern n'hi ha cols, porros i aliments que es conserven bé des de l'estiu, com ara la creïlla, la ceba o la carabassa.

Què necessitem per a crear un grup de consum?

- Persones interessades a participar-hi.
- Productors ecològics de l'entorn com més proper millor, de manera que s'eviten transports de llarga distància.
- Un local per al repartiment i la recollida dels productes (un dia a la setmana).
- Suport per a fer les comandes (fulls d'Excel, grup de correu, calculadora, quaderns, bàscula, cistelles per a fer el repartiment...).

ACTIVITAT SUGGERIDA

Busca a la teua ciutat si hi ha grups de consum.

Al següent enllaç, pots buscar un grup de consum, proveïdors o crear el teu propi grup de consum <http://www.grupoagrupo.net>

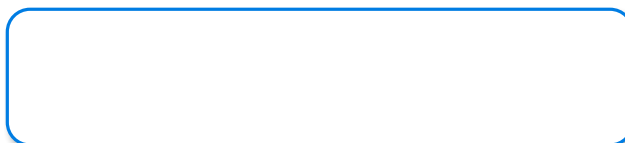
A València hi ha Som Alimentació <https://somalimentacio.com/ca/la-cooperativa/>, una comunitat de persones que s'ha unit per a crear un supermercat cooperatiu i participatiu, dissenyat amb criteris propis. Un nou model de consum on el poder de decisió el prenen les persones consumidores i productores d'aliments, no les grans empreses.

A Alacant podeu trobar una associació de consumidors i productors ecològics <https://bioalacant.org>

A València podem trobar una altra experiència del grup de consum responsable al barri de Russafa <https://blog.consumorussafa.org/>, que reuneix gent amb un objectiu comú: la transformació del sistema actual mitjançant el consum.

Promou l'alimentació sana i ecològica; el dret a decidir l'alimentació o la incidència social a l'entorn, tot donant suport a xicotets agricultors propers.

Si no te n'agrada cap dels existents, o no concorda amb les teues necessitats, pots crear un grup de consum amb els teus amics, veïns i veïnes o família. Et deixem un enllaç on podràs veure els passos per a crear-ne un de nou: https://www.ecologistasenaccion.org/wp-content/uploads/adjuntos-spip/pdf_triptico_grupos_consumo_2009.pdf

Passos per a crear un grup de consum:

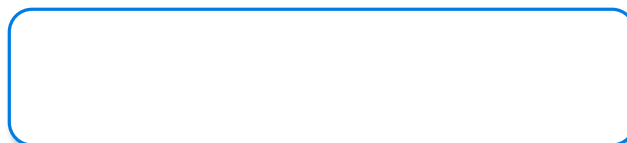
- Un grup mínim de gent per a començar el grup: entre cinc i deu unitats de consum, per a assegurar que la comanda mínima a sol·licitar rendibilitze els costos de distribució.
- Pensar entre totes les persones (i de forma individual) la forma d'organitzar el grup.
- Buscar productors i productores amb criteris consensuats.
- Organitzar el repartiment: establir-ne la periodicitat (setmanal, quinzenal...); les tasques necessàries; les persones responsables i possibles rotacions de les tasques...
- Acordar un sistema de comanda, repartiment i pagaments.

EXPERIÈNCIES / DIFICULTATS:

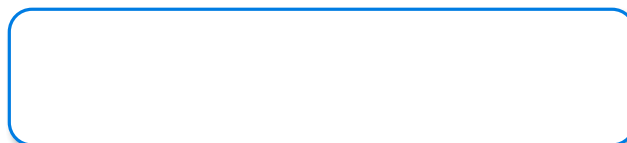
Tots i totes les participants han d'assumir la implicació en el projecte i diferents tasques rotatòries. Com a contrapartida, s'aconsegueix una articulació més gran de la vida social de barri i l'accés a una alimentació sana, sostenible i una retribució justa per als agricultors. De vegades és difícil trobar productors ecològics a l'àmbit local que distribuïsquen a l'entorn proper al domicili, al barri, però cada vegada n'hi ha més, només has de fer una cerca per internet. REAS (Xarxa de Xarxes d'Economia Alternativa i Solidària, en les seues sigles en castellà), per exemple, va nàixer el 1995 per a desenvolupar l'economia solidària a l'Estat espanyol.

“Tenir cura del medi ambient és cuidar de les persones, perquè aquestes necessiten aliments saludables i aigua i aire nets”

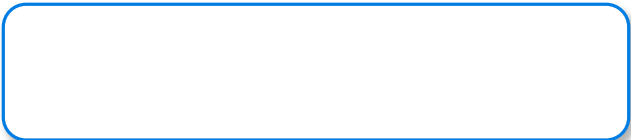
Vídeo “Cadena de favores infinita” <https://youtu.be/8Gosg1ybxTU>

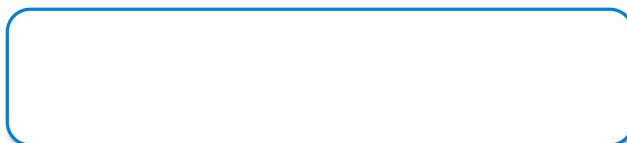
Annex d'activitats

ACTIVITAT	On em situe?
TEMPS	45 minuts
OBJECTIUS	- Promoure una reflexió personal i un debat grupal respecte a la participació i el procés polític de presa de decisions
DESENVOLUPAMENT DE L'ACTIVITAT	Preparar una sèrie de declaracions (5-10) connectades amb el tema de la participació (es poden utilitzar afirmacions noves o utilitzar les recollides en la llista següent). En general, és important assegurar-se que les declaracions siguin clares i puguin ser enteses per tots. Enganxar dos cartells amb les paraules “Sí” i “No” en parets oposades. Els participants hauran de col·locar-se al costat del “Sí” o del “No” segons si estan d'acord o no amb les afirmacions. Tots i totes hauran de triar un costat, ningú pot romandre al centre, però, segons la força del “Sí” o del “No”, serà possible estar més a prop de la paret o més a prop del centre. A continuació, alguns dels participants hauran d'explicar la seua postura. Durant aquest debat, seran lliures de canviar de bàndol. Pot ser útil subratllar que no és roïn canviar de costat després d'haver estat convençut pels arguments d'algú des de l'altra banda. També és convenient decidir per avançat un límit de discussió per a cada declaració (per exemple, cinc minuts), o decidir en el mateix moment quan cal continuar endavant.
MATERIALS	El llistat de declaracions que s'adjunta a continuació. Cartells de “Sí” i “No” per a enganxar a la paret.

RECURSOS	EXEMPLES DE DECLARACIONS • La responsabilitat de tot el que passa i es fa (o no es fa) al nostre poble o ciutat és dels seus dirigents polítics. • Amb ensenyar els valors propis de la democràcia n'hi ha prou per a educar en la participació. • Seria millor que les persones immigrants no participaren en la presa de decisions polítiques, ja que tot allò que proposen és per al benefici del seu col·lectiu i no del de tota la ciutadania. • Els dirigents polítics sempre fan el que volen. • Aquelles persones que pateixen una discapacitat física no tenen capacitat de valorar les coses que passen a la ciutat. • La gent gran no té idees noves per a millorar la societat. • Les persones sense estudis no haurien de participar en les decisions de la ciutadania. • Només les persones adultes poden exercir el seu dret com a ciutadanes. • Els homes són més aptes per a participar i prendre decisions polítiques
----------	--

ACTIVITAT	La meua vida a la ciutat
TEMPS	45 minuts
OBJECTIUS	- Col·laborar activament amb un mateix objectiu. - Sentir-se part d'una mateixa comunitat on totes les peces són importants i necessàries
DESENVOLUPAMENT DE L'ACTIVITAT	Les persones participants han de fer una presentació amb la dinàmica de la teranyina (el grup es col·loca en cercle, i el facilitador o facilitadora comença presentant-se. Quan acabe, sostindrà el cap d'un cabdell de llana als dits i el llançarà a un altre integrant del grup, de manera que, quan tot el grup s'haja presentat, al mig del cercle s'haja teixit una teranyina metafòrica que unisca tots els membres del grup a través del cabdell de llana). Durant la presentació, cada persona haurà de dir, juntament amb el seu nom, una professió que comence per la mateixa lletra o síl·laba (per exemple: Pau, paleta) i explicar per què aquesta figura és important en una ciutat. Quan tot el grup haja parlat, es reforçarà la idea que totes les persones són necessàries per a viure en un espai comú. A continuació, es lligaran quatre retoladors en quatre llocs diferents de la teranyina i al centre es col·locarà un got. El joc consistirà a anar movent el fil entre totes les persones, de manera coordinada i amb un mateix objectiu comú, perquè, un darrere l'altre, tots els retoladors queden al got. Es pot realitzar una segona vegada movent el fil amb la boca en lloc de les mans.
MATERIALS	- Un got. - Retoladors. - Cabdell de llana.

ACTIVITAT	La serp
TEMPS	20 minuts
OBJECTIUS	- Promoure el treball en equip col·laborant cap a un objectiu comú. - Fomentar la responsabilitat individual i col·lectiva. - Afavorir la solidaritat
DESENVOLUPAMENT DE L'ACTIVITAT	Les jugadores i els jugadors es col·loquen alternativament d'una banda i de l'altra de la corda principal i cadascú agafa una de les cordetes que hi pengen i que serviran per a conduir la serp. L'animador o animadora indica el camí que la serp ha de fer: passar per davall d'una cadira, capgirar un armari... Per descomptat, el camí el pot proposar un o una de les participants. Cal destacar que és una activitat ideal per a fer a l'aire lliure, perquè els obstacles naturals són molt adequats. L'animador o animadora (o la persona que haja triat el trajecte) agafa el cap de la corda i serà ella qui marque el camí, i els altres s'han de coordinar per a seguir-la. El cos de la serp no ha de tocar cap obstacle... si ho fa, pot morir! Nota: Com més a prop estiguen lligades les cordetes, la serp serà més dòcil. En aquest cas, es podrà complicar encara més el trajecte a fer.
MATERIALS	Una serp, és a dir, una corda, llarga en proporció al nombre de jugadors, un metre per cada dues persones. Unes cordetes, una per cada persona, de 40 cm de llarg cadascuna. Aquestes serviran per a dirigir i manipular la serp, i es lliguen cada 50 cm a la corda llarga.

